

EĞİTİM ve İNSANİ BİLİMLER DERĐİSİ
Teori ve Uygulama

Cilt: 11 / Sayı: 21 / Yaz 2020

JOURNAL of EDUCATION and HUMANITIES
Theory and Practice

Vol: 11 / No: 21 / Summer 2020

**Aile-Öğretmen İletişimi ve İş birliği ile
Çocukların Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**

**Examination of the Relation between Parent Teacher Communication,
Collaboration and Children's Social Skills**

Makale Türü (Article Type): Araştırma (Research)

Sunay GÖZCÜ BINBİR
Hatice Gözde ERTÜRK KARA

Aile-Öğretmen İletişimi ve İş birliği ile Çocukların Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Sunay Gözcü Binbir²

Hatice Gözde Ertürk Kara³

Öz: Araştırmanın amacı, aile-öğretmen iletişim ve işbirliği ile çocukların sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Aksaray’da okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-72 ay arası 350 çocuk ve onların aileleri katılmıştır. Aile- Öğretmen İletişim, İşbirliği Ölçeği (AÖİİÖ), Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OÖSBDÖ) ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları sonucunda; öğretmen aile iletişim ve işbirliğinin toplam ile iletişim, beklenti, işbirliği ve aile katılımı alt boyutları bazında yüksek düzeyde olduğu, öğretmenlerin yaşı ve mesleki deneyimi arttıkça AÖİİ Ölçeği puanlarının arttığı, çocukların sosyal beceri düzeylerinin toplam ve alt boyutlar bazında yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Aile- öğretmen iletişim ve işbirliği ile çocukların sosyal becerileri arasında anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Buna göre; öğretmenlerin aile katılımı, işbirliği, beklenti ve iletişim alt boyutlarından aldıkları puanlar arttıkça, çocukların sosyal beceri puanlarının toplam ve alt boyutlar (başlangıç, arkadaşlık, akademik destek ve duygularını yönetme becerileri) bazında da artacağı belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi dönem, aile- öğretmen işbirliği, aile- öğretmen iletişimi, sosyal beceriler

Makale Hakkında:

Geliş Tarihi: 21.02.2020; *Revizyon Tarihi:* 24.04.2020; *Kabul Tarihi:* 38.06.2020

Kaynakça Gösterimi:

Binbir, S.G. & Kara, H. G. E (2020). Aile-Öğretmen İletişimi ve İş birliği ile Çocukların Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 11(21), 134-118.

1) Bu araştırma, Sunay Gözcü Binbir’in “Aile- Öğretmen İletişim ve İşbirliği ile Çocukların Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

2) Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, sunaygozcubinbir@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0385-973X

3) Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, gozdeerturk@aksaray.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7895-8938.

Giriş

Okul öncesi eğitimin önemine uzun yıllardır vurgu yapılmakta ve çocuğun bu dönemi ne kadar nitelikli bir ortam içinde geçirirse yaşama o kadar hazır, güçlü ve donanımlı başlayacağıının altı çizilmektedir (Anne Çocuk Eğitim Vakfı, 2008). Çocuklar, özellikle anne başta olmak üzere aileleriyle uzun süre vakit geçirmektedir. Okul öncesi eğitimden en üst seviyede fayda sağlamak için okulun çocuğun yaşadığı çevre, aile hakkında da bilgi sahibi olması önemlidir. Bu açıdan öğretmenlerin aileler ile sürekli iletişim ve öğrencilerin gelişim düzeylerine ilişkin paylaşım hâlinde olması gerekmektedir. Çocuğun gelişim düzeyi ile ilgili paylaşımlar yoluyla çocuk, aile ve öğretmen arasında olumlu bir iletişim sağlanabilir (Yazar, Çelik & Kök, 2008; Çelenk, 2003). Okul ile aile arasında iletişimin olması aileler açısından çeşitli faydalar sunmaktadır. Bunlar; ailelere çocukları hakkında bilgi verilmesi sonucu çocuğu daha iyi tanıması, aile çocuk arasındaki ilişkinin kuvvetlenmesi, çocukların gelişmesi gereken yetilerinin belirlenmesi ve uygulanması kolay etkinlikler sunarak aileye yol gösterilmesi şeklinde sıralanabilir (Arslan & Nural, 2004). Essa (2011), çocukların bu iletişimden sağladıkları faydanın altını çizerek, öğretmenleri ve aileleri etkili iletişim kuran çocukların güven duygusunun geliştiği ve okulda daha başarılı olduklarını belirtmektedir. Etkili okul-aile işbirliği; aile, çocuk ve öğretmen arasındaki ilişkilerin gelişmesine sağladıkları fayda kadar toplumun gelişmesine de fayda sağlanmaktadır. Martin, Tett ve Kay'a (1999) göre etkili okul-aile işbirliği gelişen toplumlarda okul ve toplum öğelerinin birbirleri ile bağlantılı olduğu, okulların sadece eğitim yeri olmadığı ve çocukları hayata hazırlayan bir yer olduğu fikri yerleşmekte ve bu farkındalık yeni ve yaratıcı fikirleri üretme çabalarını da artırmaktadır. Alan yazında birçok araştırmada okul-aile işbirliğinin önemine vurgu yapmakta ve bu işbirliğinin okul öncesi dönemdeki başarıyı etkilediğinin altı çizilmektedir (Gülleci, 2017; Özen Altınkaynak, 2016; Göktaş, 2015; Yaşar Ekici, 2013; Miller, Maguire & Macdonald, 2012; Kaminsky, Valle, Filene & Boylea, 2000; Ekici Vural, 2006).

Okul öncesi eğitim kurumlarının okul aile arasındaki işbirliğini güçlendirmek için çeşitli çalışmalar geliştirmesi gerekmektedir. Oktay'a (1993) göre bunun için okul, sosyal etkinlikler yoluyla ve diğer kurumlarla ortak çalışmalar yapmalıdır. Okul-aile işbirliğinin en önemli öğeleri, öğretmen ve ailelerdir. Bu kişilerin etkileşimlerini güçlendirmek okul-aile işbirliği çalışmalarının temel hedeflerindedir. Ailenin ilgi ve yeteneklerine göre sınıf içi etkinliklerde yer alması etkinlik planlarının hazırlanmasında vazgeçilmez bir unsur olarak görülmelidir. Aile, eğitimin bir unsuru olursa eğitime daha önem verecek ve öğretmenlerle eğitim hakkındaki konuları tartışmada aileye daha fazla fırsat verilmiş olacaktır (Yazar vd., 2008; Arabacı & Aksoy, 2005; Yavuzer, 1999).

Yaşamın ilk altı yılında hızla geliştiği görülen sosyal beceriler üzerinde çocuğun çevresinin doğrudan etkisi bulunmaktadır. Bu dönem, çocuğa en çok model olunan ve bunun sonucunda çocukların davranış geliştirdikleri süreç olarak bilinmektedir (Zembat % Unutkan, 2001).

Çocuğun çevresi, yani içinde bulunduğu sosyal ağın temelleri annesi ile ilişkisi sonucu atılmakta, diğer yetişkinlerin (baba, akraba, kardeş vb.) farkına varması ile genişlemektedir. Ailesinden sonra etkileşime geçtiği ilk ortam ise okul öncesi eğitimi kurumudur. Bu kurumda çocuğun içinde bulunduğu sosyal ağ daha da genişlemekte ve karmaşıklaşmaktadır. Bu nedenle çocuk, bu sosyal ağ içinde diğer çocuklarla ve öğretmenleriyle ilişki kurmak için selamlaşma, paylaşma, yardımlaşma gibi bazı sosyal becerileri edinmek durumundadır (Ogelman, 2016; Göktaş, 2015; Önder, 2005). Edindiği bu beceriler, onun diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmasında, topluma uyum sağlamasında, görevler üstlenmesinde, diğer insanlara karşı duyarlı olmasında ve haklarını savunabilmesinde oldukça etkilidir (Ömeroğlu vd., 2014). Erken yıllarda edinilen sosyal beceriler ilerleyen yıllardaki sosyal ilişkileri doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla okul öncesi eğitimin önemli işlevlerinden biri de çocuğun var olan sosyal becerilerini geliştirerek ona ihtiyaç duyduğu yeni becerileri kazandırmaktır (Gülay & Yenibayrak, 2010).

Alan yazın incelendiğinde, okul aile işbirliği kapsamında ele alınan kavramlar ile çocukların gelişimleri (dil, bilişsel, sosyal duygusal gibi) arasındaki ilişkiyi ele alan çok sayıda araştırmaya rastlamak mümkündür (Güllecı, 2017; Özen Altınkaynak, 2016; Göktaş, 2015; Yaşar Ekici, 2013; Van Voorhis, Maier, Epstein ve Lloyd, 2013; Powell, Son, File & San Juan, 2010; Ekici Vural, 2006; Soo-Yin, 2003). Ulusal alan yazın incelendiğinde, okul öncesi dönemde bu kapsamda ele alınan araştırmalarda genellikle aile katılımı çalışmalarına odaklanıldığı görülmektedir (Güllecı, 2017; Göktaş, 2015; Yaşar Ekici, 2013; Ekici Vural, 2006). Bu araştırma ise mevcut araştırmalardan farklı olarak okul-aile işbirliğini, beklentiler, iletişim, işbirliği ve aile katılımı boyutlarında olmak üzere çok boyutlu bir değerlendirme ile ele almaktadır. Okul öncesi dönemde, öğretmen-aile iletişimi ve işbirliği çalışmalarının çok yönlü ele alınmasının okul öncesi eğitimin niteliğine ilişkin standartlar geliştirme sürecinde yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Bununla beraber, araştırma çocukların gelişim alanlarından sosyal beceriler üzerine yoğunlaşarak, sosyal beceriler üzerinde çevresel etkenlerin rolünü ortaya koymayı da amaçlamaktadır. Bu noktada, ev ve okul arasındaki etkileşimin çocuğun sosyal becerileri ile ilişkisini ortaya koymanın, sosyal becerilerin desteklenmesi amacıyla geliştirilecek eğitim programlarına ve sosyal beceri yetersizliklerine yönelik oluşturulacak müdahale çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Araştırmada incelenen alt problemler şu şekilde sıralanabilir:

1. Öğretmenlerin ailelere yönelik iletişim ve işbirliği düzeyleri nedir?
2. Öğretmenlerin yaşının Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği'nden aldıkları puanlar üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
3. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği'nden aldıkları puanlarda anlamlı bir farklılık yaratmakta mıdır?
4. Örnekleme yer alan çocukların okul öncesi sosyal beceri düzeyleri nedir?
5. Öğretmenlerin Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği'nden aldıkları puanlar ile ço-

cukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmada, ilişkisel tarama modeline dayalı nicel yöntem kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelinde, olgular arası ilişkiler ve bağlar incelenmektedir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2008). Bu bağlamda bu araştırmada aile öğretmen iletişim ve işbirliği ile çocukların sosyal becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini Aksaray ili Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören 48-72 aylık 2996 çocuk, bu çocukların aileleri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem belirleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme ve basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Aksaray iline bağlı ilçeler nüfus yoğunluğuna göre sıralanmıştır (Merkez, Ortaköy, Eski, Gülağaç, Güzelyurt, Ağaören, Sarıyahşi). Bu ilçelerdeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarından, 48-72 aylık çocukların nüfus yoğunluğuna göre çalışma grubunda ne oranda yer alacağı tabakalı örnekleme ile belirlenmiştir. Bu çalışmada 350 çocuğa ulaşılması hedeflenmiştir. Örnekleme yer alan çocuklara, ailelerine ve öğretmenlerine ilişkin demografik özellikler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çocuklara, Aileye ve Öğretmene İlişkin Demografik Özelliklerin Frekans/ Yüzde Değerleri

Değişken	Frekans	%
Çocuğun Yaşı		
48-60 ay	165	47,1
61-72 ay	185	52,9
Çocuğun Cinsiyeti		
Kız	188	53,7
Erkek	162	46,3
Anne Öğrenim Durumu		
İlkokul	84	24,9
Ortaokul	64	18,3
Lise	80	22,9
Ön lisans	75	21,4
Üniversite	44	12,6
Baba Öğrenim Durumu		
İlkokul	84	18,3
Ortaokul	64	14,0
Lise	80	23,1
Ön lisans	75	22,3
Üniversite	44	22,3
Öğretmenin Yaşı		
20-35	161	46,3
36-50	189	54,0
Öğretmen Deneyimi		
0-5 yıl	145	41,4
6-10 yıl	145	41,4
10 yıl üzeri	60	17,1

Çalışma grubunda yer alan çocukların yaşları incelendiğinde, %47.1'inin yaşının 48- 60 ay, %52.9'unun yaşının 61-72 ay arasında olduğu görülmektedir. Çocukların %53.7'si kız, %46.3'ü erkektir. Anne öğrenim durumunda en yüksek oran ilkokul mezunu annelere, baba öğrenim durumunda en yüksek oran ise lise mezunu babalara aittir. Öğretmenlerin %46'sı 20-35 yaş aralığında, %54'ü 36-50 yaş aralığındadır. 0-5 yıl ve 6-10 yıl deneyime sahip öğretmenler, öğretmen deneyiminde en yüksek orana sahiptir.

Veri toplama araçları

Kişisel bilgi formu

Bu bilgi formunda 48-72 aylık çocukların öğretmenlerin mesleki deneyimi ve yaşına ilişkin sorular ile bu çocukların yaşı, cinsiyeti, anne ve baba öğrenim durumuna ilişkin sorular bulunmaktadır.

Aile-öğretmen iletişimi ve işbirliği ölçeği

Aile-Öğretmen İletişimi ve İşbirliği Ölçeği, Atabey ve Tezel Şahin (2011) tarafından öğretmenlerin ailelerle olan iletişim ve işbirliğini ailelerin bakış açısına göre ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek "Her zaman", "Çoğunlukla", "Ara sıra", "Nadiren", "Hiçbir zaman" maddelerini içeren beşli likert tipi derecelendirme şeklindedir. İletişim, Beklenti, İşbirliği ve Aile Katılımı olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. İletişim alt boyutunda; güler yüzlüdür, ilgilidir, çocuğumu alıp bırakma zamanlarımda selam verir gibi 12 madde, Beklenti alt boyutunda; işini sever, işini en iyi şekilde yapmaya çalışır, görüşmek istediğim zamanlarda görüşmeye isteklidir, yapılan etkinlikler ile ilgili bilgi verir gibi 7 madde, İşbirliği alt boyutunda; çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda beni bilgilendirir, çocuklar veya sınıf ile ilgili bir karar alırken fikirlerimi alır ve okul aile işbirliği çalışmalarını için ihtiyaçlarımı göz önünde bulundurur gibi 21 madde ve Aile Katılımı alt boyutunda; haber mektupları gönderir, planladığı sınıf içi etkinliklere katılmamı sağlar, anne babalara yönelik kitapçıklar ve broşürler hazırlar gibi 22 madde bulunmaktadır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı (α) .98 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ise Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği'nden elde edilen verilerin Cronbach Alpha değeri .72 olarak bulunmuştur.

Okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği- aile formu

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği, Ömeroğlu ve ark. (2012) tarafından çocukların sosyal becerilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek "hemen hemen hiç", "nadiren" "bazen", "çoğu zaman", "hemen hemen her zaman" maddelerini içeren 5'li likert tipi derecelendirme şeklindedir. Başlangıç Becerileri, Akademik Destek Becerileri, Arkadaşlık Becerileri ve Duygularını Yönetme Becerileri olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Başlangıç Becerileri alt boyutunda selamlaşma, yardımlaşma, teşekkür etme ve izin isteme gibi 12 madde, Akademik Destek Becerileri alt boyutunda soruya cevap verme,

alternatif çözümler üretebilme, amaca ulaşmak için çaba gösterme ve eleştiri yapma gibi 12 madde, Arkadaşlık Becerileri alt boyutunda başkalarının haklarını koruma, akran gruplarına katılma, oyuna davet etme ve arkadaşlarını takdir edebilme gibi 13 madde, Duygularını Yönetme Becerileri alt boyutunda ise, başkalarının duygularını anlama, tepki vermeden önce düşünme, kendiliğinden çözülecek sorunları görmezden gelme, duygularını başkalarını rahatsız etmeden gösterme gibi 12 madde olmak üzere toplam 49 madde yer almaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları tamamı için .95, alt boyutlar bazında ise Başlangıç Becerileri için .84, Akademik Destek Becerileri için .84, Arkadaşlık Becerileri için .86 ve Duygularını Yönetme Becerileri için .86 olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada ise ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha değeri .87 olarak bulunmuştur. Alt boyutlar bazında ise, Başlangıç Becerileri için .85, Akademik Destek Becerileri için .80, Arkadaşlık Becerileri için .82 ve Duygularını Yönetme Becerileri için .84 olarak hesaplanmıştır.

Veri toplama süreci

Araştırma, Aksaray merkez ve ilçelerinde yer alan okul öncesi eğitim kurumlarında Aksaray Valiliği'nin onayı (09.01.2017 tarihli 85705372-44-E.319045 sayılı) alınarak yürütülmüştür. Okullar belirlendikten sonra okul müdürleri ile iletişime geçilmiş, uygulama izni paylaşılmış ve ölçekler dağıtılmıştır. Ölçekler ailelere verilmeden önce Aile İletişimi ve İşbirliği Ölçeği ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği hakkında öğretmenlere bilgi verilmiş ve öğretmenlerin doldurması gereken kişisel bilgi formu da bırakılmıştır. Her iki ölçeğin de araştırmaya katılmaya gönüllü aileler tarafından doldurulacağı öğretmenlere söylenmiştir. Daha sonra aileler tarafından doldurulan ölçekler ve öğretmen kişisel bilgi formu okullara gidilerek araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmada Aile-Öğretmen İletişimi ve İşbirliği Ölçeği ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden elde edilen veriler SPSS 23 paket programı ile analiz edilmiştir. Ölçeklerden alınan en düşük, en yüksek, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Verilerin analizine geçilmeden önce verilerin grup içi normal dağılım gösterip göstermedikleri sınanmıştır. Normal dağılıma hem Kolmogorov Smirov hem de basıklık çarpıklık değerleri (-1,+1) kontrol edilerek karar verilmiştir. Normal dağılım göstermeyen veriler üzerinde nonparametrik testlerden Mann Whitney U ve Krustal Wallis testleri yapılmıştır. Normal dağılım gösteren gruplara ise parametrik testlerden bağımsız örneklem için t Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. 48-72 aylık çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği puanları ile öğretmenlerin Aile-Öğretmen İletişimi ve İşbirliği Ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi incelemek için ölçeklerden elde edilen puanlar normal dağılım gösterdiği için Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

Bulgular ve tartışma

1. Aile-öğretmen iletişimi ve işbirliği ölçeği betimsel analize ilişkin bulgular

Aile-Öğretmen İletişimi ve İşbirliği Ölçeği ve alt boyutlarından alınan en düşük, en yüksek, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Tablo 2’de ilgili değerlere yer verilmiştir.

Tablo 2. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeğinden Alınan Toplam Puan ve Alt Boyutlara İlişkin En Düşük, En Yüksek, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği	En düşük	En yüksek	Ort.	ss
Toplam	136	310	270,44	33,338
Aile Katılımı	24	110	87,81	33,338
Beklenti	19	35	33,4457	2,711779
İş Birliği	29	105	91,71	14,050
İletişim	30	60	57,47	4,163

Tablo 2 incelendiğinde, Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeğinden alınan toplam puan ve alt boyutlar bazında; toplam puan için ortalama 270.44, Aile Katılımı alt boyutu için ortalama 87.81, Beklenti alt boyutu için ortalama 33.45, İş Birliği alt boyutu için ortalama 91.71, İletişim alt boyutu için ortalama 57.47 olduğu görülmektedir. Ölçeğin genelinden ve alt boyutlardan alınabilecek en yüksek puanlar göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlerin puanlarının toplam ve alt boyutlar bazında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya neden olarak, çalışma grubunda yer alan ailelerin çocuklarının öğretmenleri ile kurdukları iletişim ve işbirliğinin memnun edici ve beklentileri karşılayıcı nitelikte olması gösterilebilir. Öğretmen, ailenin çocuğun eğitim sürecinde aktif rol oynaması konusunda rehberlik ediyor olabilir. Bununla beraber, ailelerin öğretmenle iletişim ve işbirliğine açık bir tutum sergiliyor olmaları da yüksek düzeyde bir iletişim ve işbirliğinin kaynağı olabilir. Devjak ve Berčnik’in (2009) 20 Slovenyalı aile ile gerçekleştirdiği araştırmasında bu araştırma ile benzer şekilde ailelerin çok büyük bir bölümü, öğretmen ile kolaylıkla iletişim kurduklarını, okulda gerçekleştirilenlerden sık sık haberdar olduklarını, çocuklarıyla ilgili düzenli olarak bilgi alabildiklerini ve onlara anlatılan bilgilerin açık ve anlaşılır olduğunu düşündükleri saptanmıştır.

2. Aile-öğretmen iletişimi ve işbirliği ölçeği’nin bağımsız değişkenlere göre analizlerine ilişkin bulgular

Aile-Öğretmen İletişimi ve İşbirliği Ölçeği toplam puanı ile Aile Katılımı, Beklenti, İşbirliği ve İletişim alt boyutları puanları üzerinde öğretmenin yaşı ve mesleki deneyiminin etkisi incelenmiştir.

Tablo 3. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği Toplam Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
20-35	161	155,44	25025,50	11984,500	.001
36-50	189	192,59	36399,50		

Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği toplam puanlarının okul öncesi öğretmenlerinin yaşına göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmektedir ($U=11984.500$) =.001, $p<0.05$. 36-50 yaşındaki öğretmenlerin toplam puanlarının (Sıra ort=192.59), 20-35 yaşındaki öğretmenlerin toplam puanlarından (Sıra ort=155.44) yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği Aile Katılımı Alt Boyutu Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşına Göre t Testi Sonuçları

Yaş	N	X	SS	sd	t	p
23-35	161	85,69	16,674	348	2,187	.029
36-50	189	89,62	16,815			

Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği aile katılımı alt boyutu puanlarının okul öncesi öğretmenlerinin yaşına göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmektedir $t(2,187)=.029$, $p<0,05$. 36-50 yaşındaki öğretmenlerin aile katılımı alt boyutu puanları ($X=89,62$), 20-35 yaşındaki öğretmenlerin aile katılımı alt boyutu puanlarına ($X=85,69$) göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksektir.

Tablo 5. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği Beklenti Alt Boyutu Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
20 – 35	161	155,47	25030,50	11989,50	.000
36 – 50	189	192,56	36394,50		

Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği beklenti alt boyutu puanlarının okul öncesi öğretmenlerinin yaşına göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmektedir, ($U=11989.50$) =.000, $p<0.05$. 36-50 yaşındaki öğretmenlerin beklenti alt boyutu puanlarının (Sıra ort=192.56), 20-35 yaşındaki öğretmenlerin beklenti alt boyutu puanlarından (Sıra ort=155.47) yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği İş Birliği Alt Boyutu Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
20-35	161	153,61	24732,00	11691,00	.000
36 – 50	189	194,14	36693,00		

Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği iş birliği alt boyutu puanlarının okul öncesi öğretmenlerinin yaşına göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmektedir, ($U=11691,00$) =.000, $p<0.05$. 36-50 yaşındaki öğretmenlerin iş birliği alt boyutu puanlarının (Sıra ort=194.14), 20-35 yaşındaki öğretmenlerin iş birliği alt boyutu puanlarından (Sıra ort=153.61) yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği İletişim Alt Boyutu Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
20 – 35	161	157,82	25409,50	12368,500	.001
36 – 50	189	190,56	36015,50		

Analiz sonuçları, Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği iletişim alt boyutu puanlarının okul öncesi öğretmenlerinin yaşına göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, ($U=12368.5$), $p<0.05$. 36-50 yaşındaki öğretmenlerin iletişim alt puanlarının (Sıra ort=190.56), 20-35 yaşındaki öğretmenlerin iletişim alt puanlarından (Sıra ort=157.82) yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada okul öncesi eğitim öğretmenlerinin yaşının, Aile-Öğretmen İletişimi ve İşbirliği Ölçeği toplam puanı ve tüm alt boyutlardaki puanlarında anlamlı bir farklılık yarattığı görülmektedir. Buna göre, yaşı 36-50 arasında değişen öğretmenlerin toplam puanları, iletişim, işbirliği ve beklenti alt boyutlarına ilişkin sıra ortalamalarının yaşı 20-35 arasında olan öğretmenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 36-50 yaş aralığındaki öğretmenlerin aile katılımı alt boyutundaki puan ortalamaları yaşı 20-35 olan öğretmenlerden daha yüksektir. Bu bulguya neden olarak, yaşı büyük olan insanların yaşam deneyimlerinin fazla olması gösterilebilir. Yaşam deneyimlerinin öğretmenlerin mesleki deneyimlerine de etki gösterebileceği düşünülmektedir (Keyes, 2002). Bayraktar, Güven ve Temel (2016)'in yapmış oldukları çalışma bu çalışma ile paralellik göstermemektedir. Öğretmen yaş grubuna göre anlamlı bir fark tespit edilmiş ve bu bulgu yaşı küçük olan öğretmenlerin lehine bulunmuştur. Buna neden olarak ise; genç öğretmenlerin bilgilerinin güncel olması ile geçmişten günümüze artan aile katılımına verilen önem gösterilmiştir. Atabey ve Tezel Şahin (2009) ise, Ankara ilinde çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 1200 aile ile gerçekleştirdiği araştırmada, öğretmenlerin bakış açısına göre aile iletişim ve işbirliği puanlarını incelemiştir. Buna göre, yaşı büyük olan öğretmenler İşbirliği ve Aile Katılımı boyutlarında, yaşı küçük 38 olan öğretmenler ise iletişim ve beklenti boyutlarında diğer gruba göre daha yüksek puan almıştır.

Tablo 8. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği Toplam Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Deneyimine Göre Kruskal Wallis Sonuçları

Mesleki Deneyim	N	Sıra Ort.	Sd.	χ^2	p	Anlamlı fark
0-5yıl	145	137,16	2	45,824	.000	0-5 ile 5-10 yıl
6-10 yıl	145	188,00				0-5 yıl ile 10 yıl üzeri
10 yıl üzeri	60	237,77				5-10 yıl ile 10 yıl üzeri

Analiz sonuçları, Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği toplam puanlarında okul öncesi öğretmenlerinin mesleki deneyimine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir $\chi^2(sd=2, n=350) =45,824$, $p<0,05$. İstatistiksel olarak anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla ikili Mann-Whitney U testi karşılaştırmaları yapılmıştır. Buna göre; 5-10 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerin toplam puanlarının, 0-5 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden; 10 yıl üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerin puanlarının 0-5 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden ve 5-10 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği Aile Katılımı Alt Boyutu Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Deneyimlerine Göre Kruskal Wallis Sonuçları

Mesleki Deneyim	N	Sıra Ort.	Sd.	χ^2	p	Anlamlı fark
0-5yıl	145	144,92	2	32,921	,000	0-5 ile 5-10 yıl
6-10 yıl	145	182,57				0-5 yıl ile 10 yıl üzeri
10 yıl üzeri	60	232,32				5-10 yıl ile 10 yıl üzeri

Analiz sonuçları, Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği aile katılımı alt boyutu puanlarında okul öncesi öğretmenlerin mesleki deneyimine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir, $\chi^2(sd=2, n=350) = 32,921, p<0,05$. İstatistiksel olarak anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla ikili Mann-Whitney U testi karşılaştırmaları yapılmıştır. Buna göre 5-10 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerin aile katılımı alt boyut puanlarının, 0-5 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden; 10 yıl üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerin aile katılımı puanlarının 0-5 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden ve 5-10 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği Beklenti Alt Boyutu Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Deneyimlerine Göre İlişkin Kruskal Wallis Sonuçları

Mesleki deneyim	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı fark
0 – 5 yıl	145	147,60	2	24,108	,000	0-5yıl ile 5-10 yıl
6- 10 yıl	145	190,54				0-5 yıl ile 10 yıl ve üzeri
10 yıl üzeri	60	206,59				5-10 yıl ile 10 yıl üzeri

Analiz sonuçları, Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği beklenti alt boyutu puanlarında okul öncesi öğretmenlerinin mesleki deneyimine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir, $\chi^2(sd=2, n=350) = 24,108, p<0,05$. İstatistiksel olarak anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla ikili Mann-Whitney U testi karşılaştırmaları yapılmıştır. Buna göre 5-10 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerin beklenti alt boyut puanlarının, 0-5 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden; 10 yıl üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerin puanlarının 0-5 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden ve 5-10 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği İş Birliği Alt Boyutu Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Deneyimlerine Göre Kruskal Wallis Sonuçları

Mesleki Deneyim	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
0 – 5 yıl	145	133,20	2	51,105	,000	0-5yıl ile 5-10 yıl
6 – 10 yıl	145	192,99				0-5 yıl ile 10 yıl
10 yıl üzeri	60	235,47				5-10 yıl ile 10 yıl üzeri

Analiz sonuçları, Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği iş birliği alt boyutu puanlarında okul öncesi öğretmenlerinin mesleki deneyimine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir, $\chi^2(sd=2, n=350) = 51,105, p<0,05$. İstatistiksel olarak anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla ikili Mann-Whitney U testi karşılaştırmaları

yapılmıştır. Buna göre 5-10 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerin işbirliği alt boyut puanlarının, 0-5 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden; 10 yıl üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenleri iş birliği alt puanlarının 0-5 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden ve 5-10 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği İletişim Alt Boyutu Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Deneyimlerine Göre İlişkin Kruskal Wallis Sonuçları

Mesleki deneyim	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı fark
0 – 5 yıl	145	148,32	2	21,019	,000	0-5 yıl ile 5-10 yıl
6 – 10 yıl	145	191,60				0-5 yıl ile 10 yıl üzeri
10 yıl üzeri	60	202,28				

Analiz sonuçları, Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği iletişim alt boyutu puanlarında okul öncesi öğretmenlerinin mesleki deneyimine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir, $\chi^2(sd=2, n=350) = 21,019, p<0,05$. İstatistiksel olarak anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla ikili Mann-Whitney U testi karşılaştırmaları yapılmıştır. Buna göre 5-10 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerin iletişim alt boyut puanlarının, 0-5 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden; 10 yıl üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerin iletişim alt puanlarının 0-5 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde, ölçek puanlarının toplam ve alt boyutların tamamında mesleki deneyimi fazla olan öğretmenlerin lehine olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin mesleklerinde geçirdikleri süre arttıkça, daha fazla sayıda aile ile etkileşim kurmaktadır. Aile katılımı çalışmaları kapsamında gerçekleştirdikleri veli toplantıları, bireysel görüşmeler, ev ziyaretleri, farklı gereksinimleri olan ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmalar ve bilgilendirme toplantıları (Cömert ve Güleç, 2004) gibi çalışmaların sayısı da artmaktadır. Çeşitli aile tipleri ve farklı okul kültürlerinde çalışmak öğretmenin ailelerle iletişimini ve işbirliğini etkilemektedir. Vu'nun (2015) çalışması bu görüşü destekler niteliktedir. Öyle ki, çalışmaya katılan öğretmenler, öğretmen adaylarına mesleğe başlamadan önce nitelikli bir aile öğretmen etkileşiminin gerekliliklerini öğrenmek için deneyimli öğretmenleri kaynak olarak görmelerini önermiştir. Çalışmada deneyimli öğretmenlerin, ailelerle etkileşime ilişkin zengin bir birikimleri olduğunun altı çizilmiştir. Atabay ve Tezel Şahin (2009)'in bu araştırma ile paralel olarak araştırmalarında, iletişim, işbirliği, aile katılımı alt boyutları puanları ile toplam puanların, 6-10 yıllık mesleki deneyime sahip öğretmenlerle kıyaslandığında 11-15 yıllık mesleki deneyime sahip olan öğretmenler lehine olduğunu saptamıştır. Atakan'ın (2010) yapmış olduğu çalışmada ise; mesleki deneyimi yüksek olan öğretmenlerin daha kısa mesleki deneyime sahip öğretmenlere kıyasla, aile katılımı ile daha olumlu düşüncelerinin olduğu ve aile katılımı çalışmalarını daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir.

3. Okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği'ne ilişkin bulgular

Tablo 13'te Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği betimsel analizlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 13. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinden Alınan Toplam Puan ve Alt Boyutlara İlişkin En Düşük, En Yüksek, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	En Düşük	En Yüksek	X	ss
Toplam Puan	102	245	188,18	27,096
Başlangıç Becerileri	9	60	48,60	7,220
Akademik Destek Becerileri	19	60	46,13	7,790
Arkadaşlık Edinme Becerileri	27	65	52,53	7,847
Duyularını Yönetme Becerileri	15	60	40,92	8,949

Tablo 13 incelendiğinde, Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinden alınan toplam puan ve alt boyutlar bazında; toplam puan için ortalama 188.18, başlangıç becerileri alt boyut için ortalama 48.60, akademik destek becerileri alt boyutu için ortalama 46.13, duygularını yönetme becerileri alt boyut için ortalama 40.92 olduğu görülmektedir. Alt boyutlardan ve ölçeğin tamamından alınabilecek en yüksek puanlar göz önünde bulundurulduğunda, çocukların toplam ve alt boyutlara ilişkin puan ortalamalarının tamamının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu bulguya neden olarak öğretmenlerin günlük eğitim akışı içinde sosyal becerileri destekleyecek etkinliklere yer vermesi, çocukların sosyal becerilerini geliştirecek bir sınıf iklimi yaratması gösterilebilir. Öğretmen desteğinin çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkisi pek çok araştırma ile kanıtlanmıştır (Poulou, 2015; Wubbels, 2005; Wubbels ve Brekelmans, 2005). Bununla beraber, aileler de çocuklarına sosyal becerilerini geliştirecek fırsatlar yaratıyor olabilir. Evde sunulan desteğin çocukların sosyal becerilerini geliştirdiği araştırmalarca ortaya konmuştur (Kol, 2016; Jill ve Siegler, 2010; Kandır ve Alpan, 2008).

4. Aile- öğretmen iletişimi ve işbirliği ölçeği ile okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği arasındaki ilişkiye ait bulgular

İki ölçme aracı arasındaki ilişkiye ait korelasyon değerleri Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği ile Okul Öncesi Beceri Sosyal Değerlendirme Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Değerleri

	AÖİİÖ	Aile Katılımı	İletişim	Beklenti	İşbirliği
SBDÖ	.415(**)	.362(**)	.309(**)	.350(**)	.392(**)
Başlangıç Becerileri	.278(**)	.220(**)	.243(**)	.257(**)	.273(**)
Akademik Destek Becerileri	.362(**)	.315(**)	.301(**)	.318(**)	.332(**)
Arkadaşlık Edinme Becerileri	.389(**)	.339(**)	.289(**)	.345(**)	.366(**)
Duyularını Yönetme Becerileri	.376(**)	.347(**)	.223(**)	.272(**)	.359(**)

n:350 **p<0.01

Tablo 14’te yer alan korelasyon katsayılarının referans aralığı $r=.10- .29$ arası düşük, $r=.30- .49$ arası orta ve $r=. 50- 1$ arası yüksek düzey olarak alınmıştır (Cohen, 1988).

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ile Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği ölçeği toplam ve alt boyutları arasındaki korelasyonların tamamı pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği toplam puanının, Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği toplam puanı ile orta düzeyde ($r=.415 p<0.01$), aile katılımı alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.362 p<0.01$), iletişim alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.309 p<0.01$), beklenti alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.350 p<0.01$) ve işbirliği alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.392 p<0.01$) ilişkisi vardır.

Aile Öğretmen İletişimi ve İş Birliği Ölçeği toplam puanının, başlangıç becerileri alt boyutu ile düşük düzeyde ($r=.278 p<0.01$), akademik destek becerileri alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.362 p<0.01$), arkadaşlık edinme becerileri alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.389 p<0.01$) ve duygularını yönetme becerileri alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.376 p<0.01$) ilişkisi vardır.

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği başlangıç becerileri alt boyutunun, aile katılımı alt boyutu ile düşük düzeyde ($r=.220 p<0.01$), iletişim alt boyutu ile düşük düzeyde ($r=.243 p<0.01$), beklenti alt boyutu ile düşük düzeyde ($r=.257 p<0.01$) ve iş birliği alt boyutu ile düşük düzeyde ($r=.273 p<0.01$) ilişkisi vardır.

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği akademik destek becerileri alt boyutunun, aile katılımı alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.315 p<0.01$), iletişim alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.301 p<0.01$), beklenti alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.318 p<0.01$) ve iş birliği alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.332 p<0.01$) ilişkisi vardır.

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği arkadaşlık edinme becerileri alt boyutunun, aile katılımı alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.339 p<0.01$), iletişim alt boyutu ile düşük düzeyde ($r=.289 p<0.01$), beklenti alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.345 p<0.01$) ve iş birliği alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.366 p<0.01$) ilişkisi vardır.

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği duygularını yönetme becerileri alt boyutunun, aile katılımı alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.347 p<0.01$), iletişim alt boyutu ile düşük düzeyde ($r=.223 p<0.01$), beklenti alt boyutu ile düşük düzeyde ($r=.272 p<0.01$) ve iş birliği alt boyutu ile orta düzeyde ($r=.359 p<0.01$) ilişkisi vardır.

Öğretmenlerin Aile Katılımı, İşbirliği, Beklenti ve İletişim puanları arttıkça, çocukların sosyal beceri puanlarının toplam ve alt boyutlar (Başlangıç, Arkadaşlık, Akademik Destek ve Duygularını Yönetme Becerileri) bazında da arttığı görülmüştür. İlişki düzeyleri incelendiğinde aile öğretmen iletişim ve işbirliği toplam puanı ile çocukların sosyal becerilerinden başlangıç becerileri arasındaki ilişkinin düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, se-

lamlaşma, yardımlaşma, teşekkür etme, izin isteme gibi becerilerin çocuğa kazandırılması konusunda aile ve öğretmen arasındaki etkileşimin daha az olmasından kaynaklanabilir. Öğretmen bu konuda ailenin desteği ve işbirliğini daha az alıyor olabilir. Bir diğer bulgu olan aile katılımı, iletişim, beklenti ve işbirliği puanları ile başlangıç becerileri arasındaki ilişki düzeyinin düşüklüğü bu düşünceyi destekler niteliktedir. Öğretmenlerin ailelerle kurduğu iletişim ve işbirliğinin başlangıç becerilerine kıyasla akademik destek becerileri ve arkadaşlık edinme becerilerinde daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, örnekleme yer alan öğretmenlerin çocukların daha çok sosyal ve bilişsel gelişimlerine odaklanmalarından kaynaklanabilir.

Alan yazında aile iletişim ve işbirliği arttıkça çocukların sosyal becerilerinin de geliştiği yönündeki bulgular ile paralellik gösteren çeşitli araştırmalara rastlamak mümkündür (Gülleci, 2017; Gökteş, 2015; Yaşar Ekici, 2013; Ekici Vural, 2006; Powell, Son, File ve San Juan, 2010; Van Voorhis, Maier, Epstein ve Lloyd, 2013; Soo-Yin, 2003). Ulusal araştırmalarda, aile- öğretmen iletişim ve işbirliği çalışmaları kapsamında yoğunlukla aile katılımı çalışmalarına yer verildiği görülmektedir. Söz konusu araştırmalarda, bu çalışma ile benzer şekilde öğretmenlerin sundukları aile katılımı çalışmalarının niceliği ve niteliği arttıkça çocukların sosyal becerilerinin de geliştiği ortaya konmuştur. Örneğin; Gülleci (2017) çalışmasında annelerin ev temelli katılım düzeyleri arttıkça çocukların sosyal işbirliği ve sosyal etkileşim puan ortalamalarının da arttığını tespit etmiştir. Ekici Vural (2006) ve Gökteş (2015) ise kurdukları deneysel desende, sosyal beceri puan ortalaması en yüksek olan grubun aile katımlı sosyal beceri eğitimi programının uygulandığı grup olduğunu saptamıştır. Yaşar Ekici (2013) ise aileleri, okulun aile katılımı çalışmalarına katılan çocukların sosyal beceri puanlarının katılmayan ailelerin çocuklarına kıyasla daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu bulguya neden olarak, çocuğun çevresinin becerileri üzerinde etkili olması gösterilebilir. Brofenbrenner'e (1989) göre; çocuğun gelişim ve eğitim sürecinde iç içe geçmiş sistemlerin etkisi söz konusudur. Bu sistemler içinde çocuk öncelikli olarak ailesinden, okula başlama yaşının gelmesi ile okul çevresi ve öğretmeninden etkilenmektedir. Çocuğun çevresindeki yetişkinlerin uyumlu bir ilişki içinde olması, çocuğu evde ve okulda tutarlı ve birbiri ile uyumlu olarak desteklemesi, birbirini tamamlayıcı olma işlevini etkili bir biçimde gerçekleştirmesi çocuğun becerilerini geliştirme sürecinde en güçlü faktörlerdendir. Bu araştırmada ortaya konan ilişkilerin, ailelerin günümüzde okul öncesi eğitimin önemi ve çocuğun gelişimindeki rolleri konularında geçmişe kıyasla daha bilinçli olmaları (Vlasov ve Hujala,2017) neticesinde öğretmen ile işbirliğine daha açık olmalarından da kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Sonuç ve öneriler

Çalışmanın örnekleminde yer alan öğretmenlerin, aile iletişim ve işbirliği çalışmalarına (beklenti, aile katılımı, işbirliği ve iletişim) yüksek düzeyde yer verdiği belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle, öğretmenden öğretmene öğrenme ilkesi göz önünde bulundurularak çalışma

grubunda yer alan öğretmenlerin diğer meslektaşları ile aile iletişim ve işbirliğine yönelik çalışmalarını paylaşabilecekleri toplantılar, seminerler planlanması önerilebilir. Bununla beraber, ailelerin öğretmenle olan iletişim ve işbirliğine ilişkin deneyimlerini çocuklarının eğitimindeki rolünün henüz farkında olmayan aileler ile paylaşabilecekleri atölye çalışmaları, eğitimler vb. gerçekleştirilebilir. Çalışmanın örnekleminde yer alan öğretmenlerin yaşlarının ve mesleki deneyimlerinin aile iletişim ve işbirliği çalışmaları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ve yaş grubu büyük olan öğretmenlerin bu çalışmalara daha fazla yer verdiği belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle, yaş grubu büyük ve mesleki deneyimi fazla olan öğretmenlerin özellikle zümre toplantılarında yaşadıkları deneyimleri, karşılaştıkları aile türlerini, ailelerin çocuklara ilişkin beklentilerinin çeşitliliğine ilişkin gözlemlerini yaşı küçük grupta ve daha az deneyimi olan öğretmenlerle paylaşmaları önerilebilir. Zümre toplantıları dışında okullarda aile öğretmen işbirliğinin güçlendirilmesi konulu seminerler düzenlenerek bu seminerler yoluyla da deneyimler paylaşılıp uygun müdahale çalışmaları üretilebilir. Çalışma grubunda yer alan çocukların sosyal becerilerinin başlangıç, arkadaşlık, akademik destek ve duygularını yönetme becerileri alt boyutlarında yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle, akran desteğinin sınıflarda etkili bir şekilde kullanılması için öğretmenlerin yönlendirilmesi önerilebilir. Sosyal beceri düzeyi düşük olan az sayıdaki çocuğun sosyal becerilerinin geliştirilmesi için akran desteğinin yanında aileye bireysel destek de sunulabilir. Son olarak, araştırmada öğretmenlerin aile ile kurduğu iletişim ve işbirliği çalışmaları ile çocukların sosyal becerileri arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu ortaya konmuştur. Aile ve öğretmen arasındaki ilişkinin niteliğinin çocuğun sosyal becerileri üzerinde ne denli önemli olduğunun altını çizen bu sonuçtan hareketle, öğretmenlere aileleri çocuğun eğitiminde bir partner olarak görmeleri, eğitime katılmaları yönünde teşvik etmeleri önerilebilir. Bununla beraber, öğretmenlerin ailelere çeşitli iletişim kanalları yoluyla ulaşarak devamlı irtibat halinde olmaları, çocuğun gelişimi, birlikte kat ettikleri yol konusunda bilgi vermesi, aileyi bu süreçte yüreklendirerek çocuğun eğitime katılımına devam etmesini sağlaması ve çocuğundan gelişimsel olarak gerçekçi beklentiler içinde olması yönünde rehberlik etmesi önerilebilir. Aile ve öğretmen arasında kurulan güçlü ilişki ile çocuğun toplumun bir parçası olmasına, sosyal olarak uygun tutum ve davranışlar sergilemesinin birbiri ile doğrudan ilişkili olduğu aile ve öğretmence unutulmamalıdır. Bu araştırmada söz konusu ilişki standart ölçme araçları ile ailelerin değerlendirmelerine başvurularak ortaya konmuştur. Araştırmacılara, nitel araştırma yöntemlerini de kullanarak daha dar örneklemlerde derinlemesine araştırmalar yapmaları önerilebilir.

Not: Bu çalışma Aksaray Valiliği'nin 09.01.2017 tarihli 85705372-44-E.319045 sayılı onayı alınarak yürütülmüştür.

Kaynakça

- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (2008). 7 çok geç: Erken çocukluk eğitiminin üzerine düşünce ve öneriler. http://www.acev.org/wpcontent/uploads/2017/11/7_cok_gec_erken_cocukluk_egitiminin_uzerine_dusunceler_ve_oneriler.pdf adresinden erişilmiştir.
- Arabacı, N. & Aksoy, B. (2005). Okul öncesi eğitime katılım programının annelerin bilgi düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 18- 26.
- Arslan, Ü. & Nural, E. (2004). Okul öncesi eğitiminde okul-aile işbirliğinin önemi. *Milli Eğitim*, 162, 99-108.
- Atabey, D. & Tezel Şahin, F. (2011). Aile- öğretmen iletişim ve işbirliği ölçeği. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 19(3), 793-804.
- Atakan, H. (2010). *Okul öncesi eğitiminde aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Bayraktar, V. Güven G.& Temel, F.Z. (2016). Okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 755-770.
- Bronfenbrenner, U. (1989). Ecological systems theory. *Annals of Child Development*, 6, 187-249.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İkinci baskı. Ankara: Pegem.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*, 2nd ed. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Cömert, D. & Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 131-145.
- Çelenk, S. (2003). Okul-aile işbirliği ile okuduğunu anlama başarısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 3-39.
- Devjak, T.& Berčnik S. (2009). Parents' views on preschool care and education in local community. *US-China Education Review*, 6(7), 68-78.
- Ekici Vural, D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katımlı sosyal beceri eğitim programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Essa, E. L. (2011). *Introduction to early childhood education*. USA: Wadsworth Publishing.

- Göktaş, İ. (2015). *Aile katılımı ve sosyal beceri eğitimi programlarının tek başına ve birlikte 4-5 yaş çocuklarının sosyal becerileri ve anne-çocuk ilişkileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi) Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Gülay, H.& Yenibayrak, F. (2010). *5-6 yaş çocukları için sosyal beceri etkinlikleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gülleci, V. (2017). *4-5 yaş çocukların sosyal beceri ve problem davranışlarının annelerin okul öncesi eğitime katılımları açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Jill, S. & Siegler, R. (2010). *How children develop*, 3rd Edition. New York: Worth.
- Kaminsky, J. W., Valle, L. A., Filene, J. H. & Boylea, C.L. (2008). Meta-analytic review of components associated with parent training program effectiveness *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36, 567-589.
- Kandır, A.& Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4(14), 33-38.
- Keyes, C.R. (2002). Parent-teacher partnerships. *International Journal of Early Years Education*, 10, 177-191.
- Kol, S. (2016). The effects of the parenting styles on social skills of children aged 5- 6. *The Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 49-58.
- Martin, J., Tett, L. & Kay, H. (1999). Developing collaborative partnership: limits and possibilities for schools, parents and community education. *International Studies in Sociology of Education*. 9 (1), 59-74.
- Miller, S., Maguire, L. K. & Macdonald, G. (2012). *Home-based child development interventions for preschool children from socially disadvantaged families*. Campbell Systematic Reviews.
- Ogelman, G. H. (2016). Sosyal gelişim. İçinde *Erken çocukluk döneminde gelişim*. (s: 75-83). Ankara: Pegem Yayınları.
- Oktay, A. (1993). *Okul öncesinde kurumsal eğitim ve öğretmen yetiştirme*. MEB. Okul öncesi Eğitimi I. Sempozyumu, Ankara. (103-118).
- Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Çakan, M., Özyürek, A., Gültekin, G., Günindi, Y., Kutlu, Ö., Çoban, A., Ceylan, Ş., Özaydın, L., Sert, N., Yurt, Ö., Koğar, H., Karayol, S., Ceyhun, A.T., Atabey, D. ve Oğuz, T. (2012). *Okul öncesi sosyal beceri destek projesi eğitim kitapları seti: Öğretmen kılavuz kitabı*. Fikriala Görsel İletişim Hizmetleri. ISBN: 978-605-63300-0-1, Ankara.

- Önder, A. (2005). Okul öncesi dönemde akran ilişkileri. İçinde A. Okyay ve Ö. Polat Umutkan (Ed.) *Okul öncesi eğitimde güncel konular*. İstanbul: Morpa yayınları.
- Özen Altinkaynak, Ş. (2016). Aile temelli okuma yazmaya hazırlık programının çocukların okuma yazmaya hazırlık becerilerine etkisi, *Eğitim ve Bilim*, 41(186), 185-204.
- Poulou, M. (2015). Teacher-student relationships, social and emotional skills, and emotional and behavioural difficulties. *International Journal of Educational Psychology*, 4 (1), 84-108.
- Powell, D. R., Son, S. H., File, N. & San Juan, R. R. (2010). Parent-school relationships and children's academic and social outcomes in public school prekindergarten. *Journal of School Psychology*, 48 (4), 269-292.
- Soo-Yin, L. (2003). Parent involvement in education. In G. Olsen & M. L. Fuller (Eds.), *Home school relations* (pp. 134-158). Boston: Allyn and Bacon.
- Van Voorhis, F. L., Maier, M. F., Epstein, J. L. & Lloyd, C. M. (2013). The impact of family involvement on the education of children ages 3 to 8. A focus on literacy and math achievement outcomes and social-emotional skills. Mart 19, 2018 tarihinde https://www.mdrc.org/sites/default/files/The_Impact_of_Family_Involvement_FR.pdf adresinden erişilmiştir.
- Vlasov, J. & Hujala, E. (2017). Parent-teacher cooperation in early childhood education – directors' views to changes in the USA, Russia, and Finland. *Journal. European Early Childhood Education Research Journal*, 25(5), 732- 746.
- Vu, P. J. (2015). Teacher-parent interactions in taiwan: A qualitative investigation of teachers' perspectives, *Universal Journal of Educational Research* 3(5), 307- 316.
- Wubbels, T. (2005). Student perceptions of teacher-student relationships in class. *International Journal of Educational Research*, 43(1-2), 1-5.
- Wubbels, T. & Brekelmans, M. (2005). Two decades of research on teacherstudent relationships in class. *International Journal of Educational Research*, 43(1-2), 6-24.
- Yaşar Ekici, F. (2013). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılan ve katılmayan ailelerin çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışlar açısından karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazar, A., Çelik, M. & Kök, M. (2008). Aile katılımının okul öncesi eğitimde ve 2006 okul öncesi eğitim programındaki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 233-243.
- Zembat, R. & Unutkan, R. (2001). *Okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri*. İstanbul: Yapa Yayıncılık.

Examination of the Relation between Parent Teacher Communication, Collaboration and Children's Social Skills

Extended abstract

The aim of this study is to present the relation between parent teacher communication/ collaboration and children's social skills. The subproblems of the study are: 1. What is teachers' level of communication/collaboration with parents? 2. Do teachers' age have a significant effect on teachers' level of communication/collaboration with parents? 3. Do teachers' Professional experience have a significant effect on teachers' level of communication/collaboration with parents? 4. What is the level of childrens' social skills? 5. Is there a significant relationship between teachers' level of communication/collaboration and children's social skills?

Relational screening model was preferred. Stratified and random sampling methods were used in determining the study group. 350 children between 48-72 months attending the preschool education institution and their parents in Aksaray city center and districts were participated. Parent Teacher Communication and Cooperation Scale, Pre-School Social Skills Assessment Scale and Personal Information Form were used as data collection tools. Non-parametric, parametric tests and pearson correlation coefficient calculation were used in the analysis of the data.

As a result of the analysis, it was found that the teacher parent communication and cooperation were in high level in total and sub dimensions, the scores of the Parent Teacher Communication and Cooperation Scale increased as the teachers' age and professional experience increased. Children's social skill were in high level. It was determined that there was a significant relationship between parent teacher communication and cooperation and children's social skills on the basis of total and sub-dimensions.

Results of the study underline the importance of parent teacher cooperation and communication on the development of children's social skills. Because the teachers in the study had high level of family communication and cooperation (expectation, family participation, cooperation and communication), considering the principle of learning from teacher to teacher, it may be recommended to plan meetings and seminars where teachers can share their activities/ experiences on parent communication and collaboration with other colleagues. However, opportunities can be provided in which parents can share their experiences of communication and cooperation with the teachers with other parents who are not yet aware of their role in the education of their children. Based on the results that teachers' age and experience effects on parent teacher communication and cooperation, older and more experienced teachers can share their experiences about the parents' attitudes they worked with in the past, observations

regarding the diversity of the parents' expectations etc. with their younger and less experienced colleagues especially in the clan meetings. Apart from these meetings, seminars which aim to strengthen parent-teacher cooperation in schools can be organized and experiences can be shared through these seminars and as a result appropriate intervention studies can be produced. It may be suggested that teachers be directed to use peer support effectively in classrooms. Individual support can be offered to the parents to improve the social skills of a small number of children with low social skills in this study. Based on the significant relationships between childrens' social skills and teachers' parent- teacher collaboration and communication scores, teachers may be advised to see parents as partners in the child's education and encourage them to participate in their child's education process. Nevertheless, it can be suggested to teachers to reach the parents through various communication channels; be in constant contact, provide information about the child's development; encourage parents to keep going their participation in the education and encourage to have progressively realistic expectations from their child. It should not be forgotten by parents and teachers that the strong relationship between them make the child be a part of the society, and display socially appropriate attitudes and behaviors. In this research, the relationship was examined by using standard measurement tools that parents fill. Researchers may be advised to conduct in-depth research in narrower samples using qualitative research methods.

Keywords: Early childhood, parent teacher cooperation, parent teacher communication, social skills